

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเสนอเนื้อหาในบทสรุปนี้จะเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้ ๑) แนวเหตุผลในการศึกษา ๒) วิธีดำเนินการวิจัย ๓) ผลจากการศึกษาและข้อสรุป ๔) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

๑. แนวเหตุผลในการศึกษา

วารสารสารระสังเขปและดรรชนี เป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการวิจัย และอื่น ๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็วและยังเป็นประโยชน์ในการค้นข้อมูลปฐมภูมิทันสมัยและข้อมูลย้อนหลังอีกด้วย ปัจจุบันห้องสมุดทั้งหลายต่างประสบปัญหาในการบอกรับสิ่งพิมพ์ประเภทนี้ เนื่องจากมีราคาสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวารสารสารระสังเขปและดรรชนีทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยมหิดลก็เช่นกัน ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากในการบอกรับวารสารประเภทนี้ซึ่งมีมากถึง ๔๑ รายการ จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ๑) ศึกษาปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ทั้งสาขาวิชา ระดับการศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา ขั้นตอนการศึกษา และภูมิหลังในการใช้วารสารสารระสังเขปและดรรชนีที่มีผลต่อปริมาณการใช้วารสารสารระสังเขปและดรรชนีของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ฝ่ายวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๒) ศึกษาปริมาณการใช้วารสารสารระสังเขปและดรรชนีแต่ละรายการที่ห้องสมุดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมหิดลบอกรับ
- ๓) ศึกษาวิธีการและลักษณะการใช้ สํารวจปัญหาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการใช้วารสารประเภทนี้ ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ฝ่ายวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์คณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยมหิดล

สำหรับสมมติฐานสำคัญในการศึกษาแยกพิจารณาได้ดังนี้

สมมติฐานหลัก นักศึกษาต่างระดับกันใช้วารสารสาระสัง เขปและดรรชนีในปริมาณต่างกัน และนักศึกษาต่างสาขากันใช้วารสารสาระสัง เขปและดรรชนีรายการต่าง ๆ ในการค้นข้อมูล เทคโนโลยีในอันดับที่ต่างกัน

สมมติฐานรอง นักศึกษาต้องการใช้วารสารสาระสัง เขปและดรรชนีฉบับทันสมัยกับฉบับล้าเวลาไม่แตกต่างกัน นักศึกษาต่างระดับกันประสบปัญหาในการใช้วารสารสาระสัง เขปและดรรชนีไม่ต่างกัน และนักศึกษามีภูมิหลังในการใช้วารสารสาระสัง เขปและดรรชนีต่างกันจะประสบปัญหาในการใช้ต่างกัน

๒. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยนี้ เพื่อเป็นการศึกษาปริมาณการใช้ ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการส่งเสริมการใช้ และลักษณะวิธีการใช้ ตลอดจนปัญหาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการใช้วารสารสาระสัง เขปและดรรชนี ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูลดังกล่าว (ภาคผนวก ๑) โดยส่งให้นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ภาควิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก ปีการศึกษา ๒๕๒๖ จำนวน ๑๙๗ คน จากนักศึกษาทั้งหมด ๔๔๔ คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ๑๔๐ ชุด คิดเป็น ๕๑.๓๗ เปอร์เซ็นต์ กลุ่มนักศึกษาดังกล่าวประกอบด้วย นักศึกษาประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก นักศึกษาปริญญาโทวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก นักศึกษาปริญญาโทวิทยาศาสตร์การแพทย์ นักศึกษาปริญญาโทวิทยาศาสตร์กายภาพ นักศึกษาปริญญาโทวิทยาศาสตร์สาธารณสุข นักศึกษาปริญญาเอกวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษานอกวิทยาศาสตร์กายภาพ

การวิจัยนี้มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ได้รับการคัดเลือก แล้วดังต่อไปนี้

- (๑) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก วิทยาศาสตร์การแพทย์ วิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์สาธารณสุข (ตัวแปรอิสระ),
- (๒) ปริมาณการใช้ (ตัวแปรตาม),
- (๓) ระดับการศึกษาประกาศนียบัตรชั้นสูง ปริญญาโท และปริญญาเอก (ตัวแปรอิสระ),
- (๔) ลักษณะการใช้ (ตัวแปรตาม),
- (๕) ภูมิหลังของนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้วารสารสาระสัง เขปและดรรชนี (ตัวแปรอิสระ),
- (๖) ปัญหาในการใช้ (ตัวแปรตาม)

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่นได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษา และขั้นตอนการศึกษา (ตัวแปรอิสระ) และความต้องการในการใช้ (ตัวแปรตาม)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้สถิติค่าร้อยละ มีขณิกเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไคสแควร์ และวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน ใช้สถิติ F-test ในการศึกษา ตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ (SPSS-Statistical Package for the Social Sciences) ที่ศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. ผลจากการศึกษาและข้อสรุป

จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปคือ

๑. นักศึกษาต่างสาขากันต้องการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีฉบับทันสมัยและฉบับล่วงเวลาไม่แตกต่างกัน นักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์ต้องการใช้ฉบับทันสมัยมากที่สุด (๒๖.๗ เปอร์เซ็นต์) และนักศึกษาริทยาศาสตร์กายภาพต้องการใช้น้อยที่สุด (๑.๗ เปอร์เซ็นต์) ส่วนนักศึกษาต่างระดับต้องการใช้วารสารประเภทนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นักศึกษาปริญญาโทอันดับหนึ่งต้องการใช้ฉบับทันสมัยมากที่สุด (๓๒.๘ เปอร์เซ็นต์) และนักศึกษาระดับดุขภูมิตัดต้องการใช้ฉบับล่วงเวลาน้อยที่สุด (๐.๖ เปอร์เซ็นต์)

๒. จากการศึกษาวารสารสาระสังเขปและดรรชนี ๕๑ รายการ พบว่า นักศึกษาต่างระดับกันใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนี จำนวน ๗ รายการ ต่อไปนี้ในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นั่นก็คือ ระดับการศึกษาที่ต่างกันของนักศึกษามีผลทำให้ใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการต่อไปนี้ในปริมาณแตกต่างกันคือ

Current Contents/Clinical Practices

Current Contents/Life Science

Excerpta Medica Section 6 : Internal medicine

Excerpta Medica Section 33 : Orthopedic surgery

Excerpta Medica Section 46 : Environmental Health and
pollution control

Excerpta Medica Section 2 : Physiology

Nutrition Abstracts and Review Ser A & B

ส่วนที่เหลืออีก ๔๓ รายการ นักศึกษาใช้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ได้แก่

Abstracts on Hygiene

Analytical Abstracts

Bibliography of History of Medicine

Biological Abstracts

Biological Abstracts/RRM

Chemical Abstracts

Current Abstracts of Chemistry

Current Contents/Agriculture, Biology and Environmental
Sciences

Cumulative Index to Nursing and Allied Health

Excerpta Medica Section 3 : Endocrinology

Excerpta Medica Section 4 : Microbiology : bacteriology,
mycology, and parasitology

Excerpta Medica Section 5 : General pathology and
pathological anatomy

Excerpta Medica Section 7 : Pediatrics and pediatric
surgery

Excerpta Medica Section 8 : Neurology and neurosurgery

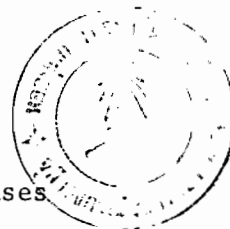
Excerpta Medica Section 9 : Surgery

Excerpta Medica Section 10 : Obstetrics and gynecology

Excerpta Medica Section 11 : Otorhinolaryngology

Excerpta Medica Section 12 : Ophthalmology

Excerpta Medica Section 13 : Dermatology and venereology

Excerpta Medica Section 14 : Radiology
 Excerpta Medica Section 15 : Chest diseases
 Excerpta Medica Section 16 : Cancer
 Excerpta Medica Section 22 : Human genetics
 Excerpta Medica Section 24 : Anesthesiology
 Excerpta Medica Section 25 : Hematology
 Excerpta Medica Section 30 : Pharmacology and toxicology
 Excerpta Medica Section 32 : Psychiatry
 Excerpta Medica Section 40 : Drug dependence
 Excerpta Medica Section 48 : Gastroenterology
 Helminthological Abstracts Ser A & B
 Index of Dermatology
 Index Medicus & Annual Cumulation
 International Nursing Index
 International Pharmaceutical Abstracts
 Leukemia Abstracts
 Medical Abstracts Service
 Nursing and Allied Health Literature
 Philippine Abstracts
 Physics Abstracts
 Protozoa Abstracts
 Science Citation Index
 Thai Abstracts
 Tropical Diseases Bulletin

สำหรับรายการที่ไม่มีกาใช้เลยได้แก่ Review of Applied Entomology
 โดยเฉลี่ยแล้วมีการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการต่อไปนี้มากตามลำดับดังนี้

Index Medicus

International Nursing Index

Cumulative Index to Nursing and Allied Health

Excerpta Medica Section 9 : Surgery

Chemical Abstracts

Excerpta Medica Section 10 : Obstetrics and gynecology

Physics Abstracts

Science Citation Index

Current Contents/Life Science

Excerpta Medica Section 15 : Chest diseases

๓. ในการศึกษาชั้นดับที่ในการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีจำนวน ๒๔ รายการของนักศึกษาต่างสาขาคนที่เลือกใช้พบว่า นักศึกษาใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการต่าง ๆ ในชั้นดับที่ต่างกัน ตามสาขาวิชาของนักศึกษา และขอบเขตเนื้อหาวิชาที่วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการนั้น ๆ ครอบคลุม เช่น Analytical Abstracts เป็นวารสารสาระสังเขปทางเคมีวิเคราะห์ นักศึกษาที่เลือกใช้รายการนี้เป็นกลุ่มนักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพกลุ่มเดียวโดยเลือกใช้เป็นชั้นดับ ๒ และนักศึกษาสาขาอื่นไม่ได้ใช้รายการนี้

Biological Abstracts เป็นวารสารสาระสังเขปที่มีขอบเขตเนื้อหากว้าง ผู้ใช้จึงใช้แตกต่างกันดังนี้ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้เป็นชั้นดับ ๒ และ ๔ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์เลือกใช้เป็นชั้นดับ ๑-๔ นักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพใช้เป็นชั้นดับ ๔ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุขเลือกใช้เป็นชั้นดับ ๒

Chemical Abstracts มีผู้เลือกใช้เพียง ๓ กลุ่ม และใช้แตกต่างกันดังนี้ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์เลือกใช้เป็นชั้นดับ ๑-๓ นักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพเลือกใช้เป็นชั้นดับ ๑ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้เป็นชั้นดับ ๓

Current Contents/Agriculture, Biology and Environmental Science

มีนักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์เพียงกลุ่มเดียวที่เลือกใช้ เป็นอันดับ ๒ ส่วนนักศึกษาสาขาอื่น
ไม่ได้เลือกใช้บรรณวารสารรายการนี้

Current Contents/Clinical Practices นักศึกษา ๓ กลุ่มเลือกใช้

รายการนี้ต่างกันคือ นักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้อันดับ ๑ และอันดับ ๕
นักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์ เลือกใช้อันดับ ๑ และอันดับ ๕ เช่นกันแต่ปริมาณต่างกัน และ
นักศึกษาริทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้ เป็นอันดับ ๕ อันดับเดียว ส่วนนักศึกษาริทยาศาสตร์
กายภาพไม่ได้เลือกใช้รายการนี้

Current Contents/Life Science นักศึกษาทั้ง ๔ สาขาวิชา เลือกใช้

รายการนี้แตกต่างกันดังนี้ นักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้อันดับ ๒, ๓ และ ๕
นักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์ เลือกใช้เป็นอันดับ ๑, ๒, ๓ และ ๕ ส่วนนักศึกษาริทยาศาสตร์
กายภาพ และนักศึกษาริทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้ เป็นอันดับ ๓

Cumulative Index to Nursing and Allied Health ทั้งนักศึกษาริทยา

ศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาริทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้ เป็นอันดับ ๑ และอันดับ ๒
ส่วนนักศึกษาอีก ๒ สาขา ไม่ได้เลือกใช้รายการนี้

Excerpta Medica Section 3 : Endocrinology นักศึกษา ๓ สาขา เลือก

ใช้รายการนี้ต่างกันคือ นักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้เป็นอันดับ ๒ นักศึกษา
ริทยาศาสตร์การแพทย์ใช้อันดับ ๑, ๒ และ ๕ และนักศึกษาริทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้
เป็นอันดับ ๒ และ ๕

Excerpta Medica Section 4 : Microbiology : bacteriology,

mycology, and parasitologyทั้งนักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาริทยาศาสตร์
สาธารณสุข เลือกใช้ เป็นอันดับ ๕ แต่ปริมาณต่างกันโดยนักศึกษาริทยาศาสตร์การแพทย์เลือกใช้
ในปริมาณมากกว่า

Excerpta Medica Section 5 : General pathology and pathological anatomy ทั้งนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้เป็นอันดับ ๒ โดยนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ เลือกใช้ในปริมาณมากกว่า

Excerpta Medica Section 6 : Internal medicine นักศึกษา ๓ สาขาวิชา เลือกใช้วารสารสาระสังเขปรายการนี้เป็นอันดับ ๓ เพียงอันดับเดียว แต่นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก ใช้ในปริมาณมากที่สุด นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ ใช้ในปริมาณรองลงมา และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุขใช้น้อยที่สุด ส่วนนักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพไม่ได้ เลือกใช้รายการนี้

Excerpta Medica Section 7 : Pediatrics and pediatric surgery นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก และนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ เลือกใช้เป็นอันดับ ๑ แต่ปริมาณต่างกันคือ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้ในปริมาณมากกว่า

Excerpta Medica Section 9 : Surgery ทั้งนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้เป็นอันดับ ๔ แต่ปริมาณต่างกันคือ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ เลือกใช้ในปริมาณมากกว่า

Excerpta Medica Section 10 : Obstetrics and gynecology รายการนี้ นักศึกษาทั้ง ๓ สาขา คือ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้เป็นอันดับ ๔ ในปริมาณเท่ากัน ส่วนนักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพไม่ได้ เลือกใช้รายการนี้

Excerpta Medica Section 22 : Human genetics ทั้งนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้เป็นอันดับ ๔ แต่นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ เลือกใช้ในปริมาณมากกว่า

Excerpta Medica Section 33 : Orthopedic Surgery มีนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เพียงกลุ่มเดียวที่ใช้วารสารสาระสังเขปรายการนี้

Excerpta Medica Section 2 : Physiology มีนักศึกษา ๓ สาขาวิชาที่
เลือกใช้แตกต่างกันดังนี้ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิกเลือกใช้เป็นอันดับ ๒ ส่วน
นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้เป็นอันดับ ๔
นักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพไม่ได้เลือกใช้รายการนี้

Index Medicus นักศึกษาทั้ง ๔ สาขาเลือกใช้บรรณานุกรมรายการนี้แตกต่างกัน
คือ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก เลือกใช้เป็นอันดับ ๑-๓ นักศึกษาวิทยาศาสตร์
การแพทย์และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้เป็นอันดับ ๑-๔ ส่วนนักศึกษาวิทยาศาสตร์
กายภาพ เลือกใช้เป็นอันดับ ๓

International Nursing Index นักศึกษา ๒ สาขาเลือกใช้บรรณานุกรม
รายการนี้ในอันดับ ๑, ๒ และ ๔ โดยนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์เลือกใช้ในปริมาณมากกว่า
นักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

Nursing and Allied Health Literature นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์
เลือกใช้เป็นอันดับ ๑ และอันดับ ๒ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข เลือกใช้เป็นอันดับ ๒
ส่วนนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก และนักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพไม่ได้เลือกใช้รายการนี้

Physics Abstracts นักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพ เพียงสาขาเดียวที่เลือกใช้
โดยใช้เป็นอันดับ ๒ และอันดับ ๔

Science Citation Index นักศึกษาทั้ง ๔ สาขา เลือกใช้บรรณานุกรม
รายการนี้แตกต่างกันคือ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก และนักศึกษาวิทยาศาสตร์
สาธารณสุขเลือกใช้เป็นอันดับ ๒ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์เลือกใช้อันดับ ๑, ๒, ๓ และ ๔
และนักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพ เลือกใช้เป็นอันดับ ๒, ๓ และ ๔

Thai Abstracts นักศึกษา ๓ สาขาวิชาเลือกใช้อาจารย์แต่งสารบัญชารายการนี้
เป็นอันดับ ๔ เหมือนกัน แต่ปริมาณต่างกันคือ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์เลือกใช้ใน
ปริมาณมากที่สุด ส่วนนักศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพ และนักศึกษาวิทยาศาสตร์สาธารณสุขใช้ใน
ปริมาณเท่ากัน

Tropical Diseases Bulletin นักศึกษา ๒ สาขาเลือกใช้วารสารสาระสังเขป
รายการนี้ในอันดับ ๕ โดยนักศึกษาริทยาศาสตร์สาธารณสุขใช้ในปริมาณมากกว่านักศึกษาริทยา
ศาสตร์การแพทย์

๔. จากการศึกษาปัญหาในการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีพบว่า นักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ประสบปัญหารายการต่าง ๆ
ต่อไปนี้มีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ วารสารสาระสังเขปและดรรชนีในห้องสมุด
มีไม่เพียงพอ ห้องสมุดนำวารสารสาระสังเขปและดรรชนีฉบับใหม่ออกบริการล่าช้า วารสาร
สาระสังเขปและดรรชนีในห้องสมุดเก่าและล้าสมัย สภาพของวารสารสาระสังเขปและดรรชนี
ชำรุดใช้ไม่สะดวก การจัดเรียงวารสารสาระสังเขปและดรรชนีบนชั้นลิ้นสน ไม่ทราบว่า
ห้องสมุดมีวารสารสาระสังเขปและดรรชนีที่ต้องการหรือไม่และจัดเก็บที่ใด ไม่สามารถหาต้นฉบับ
ของเอกสารที่ระบุในวารสารสาระสังเขปและดรรชนีในห้องสมุดได้ ไม่ทราบวิธีการใช้วารสาร
สาระสังเขปและดรรชนี และวารสารสาระสังเขปและดรรชนีบางรายการใช้ยากเกินไป และ
ปัญหาที่นักศึกษาทั้ง ๓ ระดับประสบมากคือ ไม่สามารถหาต้นฉบับของเอกสารที่ระบุในวารสาร
สาระสังเขปและดรรชนีในห้องสมุดที่ใช้เป็นประจำได้ และวารสารสาระสังเขปและดรรชนีบาง
รายการใช้ยากเกินไป โดยค่าเฉลี่ยระดับปัญหา ๓.๓๗ และ ๒.๕๕ ตามลำดับ

๕. นักศึกษาที่เคยใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีมาก เคยใช้ปานกลาง เคยใช้
น้อย และน้อยที่สุด ประสบปัญหารายการต่างๆ ดังข้อ ๔ ในการใช้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญที่ระดับ .๐๕ สำหรับปัญหาที่นักศึกษามีภูมิหลังต่างกันประสบมาก ได้แก่ ผู้ใช้ไม่สามารถ
หาต้นฉบับของเอกสารที่ระบุในวารสารสาระสังเขปและดรรชนีในห้องสมุดที่ใช้เป็นประจำได้
วารสารสาระสังเขปและดรรชนีในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ และวารสารประเภทนี้บางรายการใช้
ยากเกินไป โดยมีค่าเฉลี่ยระดับของปัญหา ๓.๓๗, ๒.๕๖ และ ๒.๕๕ ตามลำดับ

๖. จากการศึกษาชั้นปีที่ศึกษา ขั้นตอนการศึกษา และภูมิหลังในการใช้วารสาร
สาระสังเขปและดรรชนี กับปริมาณการใช้พบว่านักศึกษาระดับชั้นปี และขั้นตอนการศึกษาต่างกัน
มีปริมาณการใช้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนนักศึกษามีภูมิหลังในการใช้
ต่างกันมีปริมาณการใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ จึงสรุปได้ว่าภูมิหลังในการใช้

วารสารสารระสังเขปและดรรชนีของนักศึกษาที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปริมาณการใช้ต่างกันในขณะที่ชั้นปีที่ศึกษา และขั้นตอนการศึกษาของนักศึกษาที่ต่างกันไม่มีผลทำให้ปริมาณการใช้ต่างกัน

๗. บรรณารักษ์ เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการผู้ใช้ในกรณีที่ผู้ใช้ไม่คุ้นเคยกับการใช้วารสารสารระสังเขปและดรรชนีรายการใดรายการหนึ่งหรือไม่เป็น เพราะจากการศึกษาลักษณะและวิธีการใช้วารสารสารระสังเขปและดรรชนีของนักศึกษาแต่ละสาขาวิชาพบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะสอบถามการใช้จากบรรณารักษ์มากกว่าจากบุคคลกลุ่มอื่น เช่น อาจารย์หรือเพื่อน สำหรับวิธีการเริ่มต้นเรื่องที่ต้องการ ผู้ใช้ส่วนใหญ่อาศัยดรรชนีชื่อผู้แต่ง และดรรชนีชื่อเรื่อง มากกว่าการค้นหาด้วยสารบัญ และนักศึกษาแต่ละสาขาค้นเรื่องที่ต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนวิธีการเลือกรายการบรรณานุกรมภายใต้หัวเรื่องหนึ่ง ๆ นั้น นักศึกษาส่วนใหญ่อาศัยดูจากชื่อบทความ มากกว่าดูทุกรายการภายใต้หัวเรื่องอย่างละเอียด และดูชื่อผู้เขียนบทความ นักศึกษาแต่ละสาขาเลือกรายการบรรณานุกรมภายใต้หัวเรื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

๘. นักศึกษาเห็นว่าวารสารสารระสังเขปและดรรชนีที่มีความยุ่งยากในการใช้ ได้แก่ Science Citation Index, Biological Abstracts, Index Medicus และ Chemical Abstracts นอกจากนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าวารสารสารระสังเขปและดรรชนีตามจำนวนและรายการที่มีอยู่ในห้องสมุดนับว่าเพียงพออยู่แล้ว และมีความจำเป็นที่ห้องสมุดควรจัดหาฉบับล่วงเวลาที่ตีพิมพ์เกินกว่า ๕ ปี มาให้บริการด้วย นอกจากนี้เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าควรจัดแยกวารสารสารระสังเขปและดรรชนีเป็นส่วน เฉพาะไม่ปะปนกับวารสารหรือหนังสืออ้างอิงอื่น ๆ และทางห้องสมุดควรจัดทำรายชื่อพร้อมทั้งคู่มือการใช้ด้วย เพราะนักศึกษาเห็นว่า เป็นวิธีที่ช่วยให้ได้รับประโยชน์ในการใช้วารสารสารระสังเขปและดรรชนีมากที่สุด

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. มีการใช้วารสารสารระสังเขปและดรรชนีน้อย และรายการที่มีการเลือกใช้แพร่หลาย ได้แก่ Biological Abstracts, Chemical Abstract, Current Contents, Index Medicus, Physics Abstracts, และ Science Citation Index

๒. ผู้ใช้ประสบปัญหาในการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนี เนื่องจากสาเหตุของวารสารเองเช่น บางรายการใช้ยากเกินไป และสาเหตุจากบริการของห้องสมุด

๔. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

การประยุกต์ผลงานวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนี การศึกษาปริมาณการใช้แต่ละรายการ ตลอดจนศึกษาวิธีการ ลักษณะการใช้ ความต้องการ รวมทั้งสำรวจปัญหาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยมหิดลบอกรับ ผู้วิจัยเห็นว่า สามารถนำไปปรับปรุงงานทั้งที่เป็นประโยชน์โดยตรงกับห้องสมุดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงบริการวารสารสาระสังเขปและดรรชนีสำหรับห้องสมุดอื่น ๆ ด้วย ดังนี้

ในด้านการจัดหา จากการสำรวจการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการต่าง ๆ พบว่า บางรายการมีผู้ใช้ในปริมาณน้อย และน้อยมาก บางรายการไม่มีการใช้เลย ผลจากการศึกษาดังกล่าว เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาขอรับหรือเลิกรับ วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการนั้น ๆ ได้ สำหรับรายการที่มีการใช้น้อยมากได้แก่ Helminthological Abstracts Ser A & B, International Pharmaceutical Abstracts, Protozoa Abstracts, Philippine Abstracts หรือรายการที่ไม่มีการใช้เลยเช่น Review of Applied Entomology ทางห้องสมุดควรพิจารณาเลิกรับและเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้งาน บรรณารักษควรทำรายชื่อวารสารสาระสังเขปและดรรชนีในสาขาวิทยาศาสตร์และสาขาการแพทย์หรือสาขาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยมหิดลไม่ได้บอกรับหรือเลิกรับไปแล้ว แต่ยังเป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยพร้อมบอกแหล่งที่จะค้นคว้าด้วยว่า ถ้าผู้ใช้ต้องการจะสามารถค้นได้จากห้องสมุดแห่งใด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณ และรายจ่ายของห้องสมุด โดยการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุด

สำหรับในด้านบริการนั้น จากการศึกษาพบว่า เมื่อผู้ใช้ใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีไม่ เป็นหรือไม่รู้จักการใช้ หรือใช้ในสาขาที่ไม่คุ้นเคยส่วนใหญ่มักจะสอบถามจากบรรณารักษ์มากกว่าถามจากบุคคลอื่น บรรณารักษ์จึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ในการใช้วารสารประเภทนี้ ประกอบกับยังมีการใช้ไม่มากนัก บรรณารักษ์จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้สิ่งพิมพ์ประเภทนี้อย่างกว้างขวางอันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า โดยแนะนำการใช้แก่ผู้ใช้เป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือจัดปฐมนิเทศการใช้สิ่งพิมพ์ประเภทนี้แก่ผู้ใช้ และที่ผู้ใช้ต้องการมากที่สุดจากการศึกษาพบว่า ต้องการให้ทางห้องสมุดจัดทำรายชื่อวารสารสาระสังเขปและดรรชนีที่มีในห้องสมุด พร้อมคู่มือการใช้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการที่ผู้ใช้เห็นว่ามีความยุ่งยากในการใช้มากเช่น Science Citation Index, Biological Abstracts, Index Medicus และ Chemical Abstracts ถึงแม้ว่าในทางปฏิบัติห้องสมุดคณะบางแห่งคือห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์รามารับได้จัดทำคู่มือการใช้ Chemical Abstracts และ Index Medicus แต่จากการศึกษาผู้ใช้ก็ยังคงมีความประสงค์ที่จะให้ห้องสมุดจัดทำคู่มือการใช้

นอกจากนี้ควรอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้มากขึ้น เช่น ห้องสมุดควรจัดแยกวารสารสาระสังเขปและดรรชนีเป็นส่วนเฉพาะเพื่อสะดวกในการค้นคว้า นำฉบับใหม่ ๆ ออกให้บริการให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้อยู่เสมอ ตรวจสอบสภาพของวารสารสาระสังเขปและดรรชนีอยู่เสมอ ให้คงสภาพเรียบร้อยไม่ชำรุดเพื่อผู้ใช้จะได้ใช้ได้สะดวก และดูแลการส่งเรียงบนชั้นให้เรียบร้อยไม่สับสน และประการสำคัญจากการศึกษาปัญหาของผู้ใช้ส่วนใหญ่พบว่า ไม่สามารถหาต้นฉบับของวารสารหรือเอกสารที่ระบุในวารสารสาระสังเขปและดรรชนีนั้น ๆ ได้ จากประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ทางห้องสมุดควรทำหน้าที่เป็นแหล่งให้บริการผู้ใช้โดยการสำรวจว่าสิ่งพิมพ์ดังกล่าวที่ไม่สามารถหาได้ภายในห้องสมุดนั้น ๆ จะหาได้จากแหล่งใดโดยแจ้งให้ผู้ใช้ทราบ หรือติดต่อยืมให้ เมื่อผู้ใช้ได้สิ่งที่ต้องการที่จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้มีการใช้สิ่งพิมพ์ประเภทนี้มากขึ้น และผู้ใช้จะเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวารสารสาระสังเขปและดรรชนีมากขึ้น

แนวทางการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทฤษฎีความรู้ใน เรื่องบริการวารสารสาระสังเขปและดรรชนีอย่างกว้างขวาง อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการบรรณารักษ์ จึงควรจะได้มีการค้นคว้าเพิ่มเติมในแนวทางต่อไปนี้

๑. ศึกษาจากผู้ใช้อื่น ๆ เช่น อาจารย์ หรือกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี หรือแพทย์ ในโรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล โดยศึกษาในแนวทางเดียวกันการวิจัยครั้งนี้ เพื่อช่วยให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปริมาณการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยมหิดลบอกรับ อีกทั้งได้ทราบปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่มีผลต่อปริมาณการใช้ ทราบวิธีการ ลักษณะการใช้ ปัญหา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีในมหาวิทยาลัยมหิดล อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

๒. ศึกษาวารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการใดรายการหนึ่งโดยเฉพาะ โดยการคัดเลือกรายการที่มีอัตราค่าบอกรับสูง หรือรายการที่เห็นว่ามีคามยุ่งยากในการใช้ เช่น Science Citation Index หรือ Chemical Abstracts เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการนั้น ๆ อย่างกว้างขวาง จึงควรทำการศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุมโดยศึกษาลักษณะวิธีการใช้ ตลอดจนการค้นข้อมูล จากวารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการนั้น ๆ และความพึงพอใจที่ผู้ใช้ได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่ามีการใช้อย่างไรบ้าง มากน้อยเพียงใด โดยอาศัยแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ เก็บข้อมูล และสังเกตพฤติกรรมการค้นของผู้ใช้ภายในช่วงเวลาที่กำหนด

๓. ศึกษาปริมาณและความต้องการในการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการต่าง ๆ เพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาบอกรับหรือเลิกรับ ทั้งนี้เนื่องจากวารสารประเภทนี้มีราคาแพงมาก ถ้าหากมีการใช้น้อยก็นับว่าไม่คุ้มกับงบประมาณที่ห้องสมุดจะต้องเสียไป สำหรับแนวทางในการศึกษานั้น เนื่องจากวารสารประเภทนี้ทางห้องสมุดไม่อนุญาตให้ผู้ใช้ยืมออกนอกห้องสมุด จึงควรใช้วิธีการศึกษาการใช้ภายในห้องสมุด (inhouse-use) และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงผู้วิจัยควรขอความร่วมมือจากห้องสมุดที่จะทำการศึกษาในการบันทึกการใช้ หรือเก็บสถิติรายการที่มีการนำออกมาใช้ เช่นเดียวกับที่อัลลิกูด รัสโซ-มาร์ติน และ ปีเตอร์สัน (Alligood, Russo-Martin and Peterson 1983 : 251-258) ได้ศึกษาการใช้ Excerpta Medica จำนวน ๔๔ ตอน ซึ่งผลจากการศึกษาโดยวิธีนี้ให้ข้อมูลที่ชัดเจนในการประกอบการตัดสินใจบอกรับหรือเลิกรับวารสารประเภทนี้ได้

๔. ผู้วิจัย เลือกศึกษาวารสารสาระสังเขปและดรรชนีรายการที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน เช่น ศึกษา Index Medicus กับ Excerpta Medica หรือ Cumulative Index to Nursing and Allied Health, International Nursing Index และ Nursing and Allied Health Literature เป็นต้น เพื่อดูว่าวารสารสาระสังเขปหรือดรรชนีเหล่านั้นครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาด้านใดบ้าง มีส่วนที่เหมือนกันหรือซ้ำซ้อนกันเพียงใด ผลจากการศึกษาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาบอกรับหรือเลือกรับวารสารประเภทนี้ได้ เช่นเดียวกัน

ข้อจำกัดในการวิจัย

๑. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจการใช้วารสารสาระสังเขปและดรรชนีอย่างกว้าง ๆ โดยกำหนดรายการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยมหิดลบอกรับ เพื่อให้ผู้ตอบระบุในแบบสอบถามว่าใช้รายการใดมากน้อยเพียงใด หรือไม่เคยใช้รายการใด การดำเนินการด้วยวิธีนี้มีข้อจำกัดคือ เป็นการยากสำหรับผู้ตอบที่จะประเมินว่าใช้รายการใดมากน้อยเพียงใด แต่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและลดข้อบกพร่องดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดคำตอบอื่นในแบบสอบถามให้ตอบ เพื่อเป็นการตรวจสอบคำตอบ

๒. ในการเลือกกลุ่มประชากร ผู้วิจัยพิจารณาเฉพาะสาขาใหญ่ ๆ ๔ สาขาคือ วิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก วิทยาศาสตร์การแพทย์ วิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์สาธารณสุข โดยไม่สามารถพิจารณาคัดเลือกสาขาย่อยอีก ๔๗ สาขาได้ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เนื่องจากแต่ละสาขาย่อยอาจมีการใช้ที่แตกต่างกันทั้งด้านปริมาณและลักษณะวิธีการใช้

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย